

POSTĘPOWANIE O UBEZWŁASNOWIENIE

1. Postępowanie o ubezwłasnowolnienie

Sądem właściwym rzeczowo dla spraw o ubezwłasnowolnienie jest sąd okręgowy. Jeśli chodzi o właściwość miejscową, właściwy będzie sąd miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek. Dotyczy to również spraw o ustanowienie doradcy tymczasowego i zmianę lub uchylenie ubezwłasnowolnienia.

2. Kto jest uprawniony do złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie?

Osoby, które mają legitymację formalną do złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie:

- ✓ małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie,
- ✓ krewni w linii prostej oraz rodzeństwo,
- ✓ przedstawiciel ustawowy.

Uznaje się też, że osoba, która ma być ubezwłasnowolniona również jest legitymowana do złożenia wniosku.

3. Co powinien zawierać wniosek o ubezwłasnowolnienie?

- ✓ wskazanie sądu, do którego jest kierowany,
- ✓ dane wnioskodawcy,
- ✓ dane osoby, której wniosek dotyczy ze wskazaniem miejsca zamieszkania i innych danych umożliwiających jej indywidualizację
- ✓ wskazanie zainteresowanych
- ✓ sprecyzowane żądanie:
  - ✓ o ubezwłasnowolnienie całkowite,
  - ✓ o ubezwłasnowolnienie częściowe.

Uzasadnienie wniosku

Wniosek powinien również zawierać uzasadnienie. W kontekście ubezwłasnowolnienia całkowitego należy wykazać np. chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy albo innego rodzaju zaburzenia psychiczne powodujące, że osoba, której wniosek dotyczy, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem.

Natomiast jeśli chodzi o uzasadnienie wniosku o ubezwłasnowolnienie częściowe należy wykazać, że z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, jednakże potrzebuje ona pomocy w prowadzenia własnych spraw.

Należy wiedzieć, że sąd nie jest związany treścią wniosku, ani jego uzasadnienia. Oznacza to, że mimo wniosku o ubezwłasnowolnienie częściowe, może on orzec ubezwłasnowolnienie całkowite i odwrotnie.

Odrzucenie wniosku o ubezwłasnowolnienie nastąpi, jeśli treść wniosku lub dołączone do niego

dokumenty nie uprawdopodobniają istnienia choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego lub występowania innego rodzaju zaburzeń psychicznych osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie. Tak samo stanie się wtedy, gdy w ogóle nie zostanie złożone wymagane świadectwo, opinia lub zaświadczenie, chyba że ich złożenie nie było możliwe.

4. Odpowiedzialność za wniosek złożony w złej wierze lub lekkomyślnie.

Ubezwłasnowolnienie orzeka się w interesie i dla ochrony osoby, której dotyczy. Nie może ono służyć innym celom, np. takim jak ochronie interesów ekonomicznych bliskich osoby, której wniosek dotyczy. Z tego też powodu złożenie wniosku lekkomyślnie lub w złej wierze podlega karze grzywny, która może wynieść do 5 000 zł. Na postanowienie w tym zakresie przysługuje zażalenie.

5. Ko może być uczestnikiem postępowania o ubezwłasnowolnienie?

Uczestnikiem postępowania jest zainteresowany, który weźmie udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w II instancji. Natomiast zainteresowanym jest ten kto wykaże, że wynik postępowania dotyczy jego praw lub jeżeli sąd ustali, że zależność taka zachodzi i wezwie go do udziału w sprawie. Zainteresowany staje się uczestnikiem w chwili wzięcia udziału w postępowaniu.

Z mocy samego prawa uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie są:

- ✓ wnioskodawca,
- ✓ osoba, której dotyczy wniosek,
- ✓ przedstawiciel ustawowy osoby, której dotyczy wniosek,
- ✓ małżonek osoby, której dotyczy wniosek.

Osoby te będą uczestnikami postępowania, nawet jeśli nie wezmą w nim udziału.

Postępowanie o ubezwłasnowolnienie toczy się również obowiązkowo z udziałem prokuratora. Uczestnikiem postępowania może być również organizacja społeczna, ale tylko jeśli do jej zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych lub udzielanie takim osobom pomocy, a także ochrona praw człowieka.

6. Wysłuchanie osoby podlegającej ubezwłasnowolnieniu.

Wysłuchanie osoby podlegającej ubezwłasnowolnieniu jest obowiązkowe. Należy wysłuchać jej niezwłocznie po wszczęciu postępowania. Odbywa się to na rozprawie, przed sądem lub przed sędzią wyznaczonym, ale tylko w wyjątkowych sytuacjach. Przy wysłuchaniu zawsze musi być obecny biegły psycholog, a także wedle uznania sądu biegły psychiatra lub neurolog.

7. Świadectwo lekarskie osoby, wobec której toczy się postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

W zależności od przyczyny, przez którą został złożony wniosek o ubezwłasnowolnienie, należy przedstawić odpowiednie świadectwo wydane przez lekarza psychiatrę. Może być to również opinia psychologa lub właściwej poradni odwykowej. Taki dokument jest podstawą wniosku o ubezwłasnowolnienie. Jeżeli wnioskodawca nie dołączy takiego świadectwa do wniosku, a następnie tego braku nie usunie, sąd wniosek odrzuci. Stanie się tak również, jeśli treść wniosku lub dołączone dokumenty nie uprawdopodobniają istnienia przyczyny ubezwłasnowolnienia podanego we wniosku.

8. Obserwacja w zakładzie psychiatrycznym.

Sąd może zarządzić oddanie osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie pod obserwację w zakładzie leczniczym na nie więcej niż 6 tygodni. Taka decyzja może zostać podjęta, tylko jeżeli dwóch biegłych lekarzy uzna to za niezbędne.

9. Orzeczenie sądu.

W postanowieniu sąd orzeka, które ubezwłasnowolnienie wybrał, częściowe czy też całkowite. W sentencji postanowienia musi precyzyjnie określić powód, dla którego zdecydował się na jedno z nich. Musi być on jednoznacznie określony i nie pozostawiać wątpliwości. Treścią nawiązywać do przesłanek ubezwłasnowolnienia częściowego lub całkowitego.

Po tym jak sąd orzeknie ubezwłasnowolnienie, z urzędu zarządza przesłanie odpisu prawomocnego postanowienia sądowi opiekuńczemu. Sądem właściwym jest sąd rejonowy miejsca zamieszkania osoby ubezwłasnowolnionej lub miejsca pobytu. Konieczne jest zawiadomienie sądu opiekuńczego, w uwagi na rolę jaką pełni wobec osób ubezwłasnowolnionych i niepełnosprawnych.

Brak tego obowiązku następuje, gdy sąd oddalił wniosek o ubezwłasnowolnienie. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy sąd oddalił wniosek, ale jednocześnie ocenia stopień niepełnosprawności danej osoby, na taki, który uniemożliwia jej samodzielną egzystencję. Wtedy należy zawiadomić sąd opiekuńczy o potrzebie ustanowienia dla tej osoby kuratora.

10. Zaskarżenie postanowienia.

Zaskarżyć postanowienie może tylko sam ubezwłasnowolniony, nawet jeśli został ustanowiony kurator lub doradca tymczasowy. Wniesienie środka zaskarżenia przez taką osobę jest znacząco odformalizowane. Jego celem jest umożliwienie wniesienia środka odwoławczego przez osobę nieporadną. Na postanowienie sądu II instancji kończące postępowanie o ubezwłasnowolnieniu przysługuje skarga kasacyjna.

11. Jaki jest koszt wniosku o ubezwłasnowolnienie?

Oplata od wniosku o ubezwłasnowolnienie jest opłatą stałą. Wynosi ona 100 zł. Jednak oprócz kosztów samego wniosku należy pamiętać o zaliczce dla biegłego, który zostanie powołany przez sąd. Jest to koszt kilkuset złotych w zależności od sądu. Możliwe jest złożenie wniosku o zwolnieniu z tej opłaty.

Podstawa prawna:

- *Kodeks cywilny ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r.*

- *Kodeks postępowania cywilnego ustawa z dnia 17 listopada 1964 r.*

Zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej CIVIS SUM, finansowane ze środków przekazanych przez Powiat Zielonogórski na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pn. „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz realizacja zadań z zakresu edukacji prawnej na terenie powiatu zielonogórskiego w 2022 r.”